

Vodni promet

1) Ladijski promet je prevoz ljudi in/ali tovora z barko, čolnom, jadrnico ali ladjo preko morja, oceana, jezera, prekopa (kanala) ali reke.

2) Opravlja se za potrebe trgovine, industrije, turizma, prometa, rekreacije ali vojske.

3) Prazgodovinska ljudstva so za potovanje po vodi uporabljala **splave in drevake**.

Bili lahko izdolbeni ali izžgani iz drevesnega debla ali pa so na ogrodje napeli živalske kože oziroma ga obložili z drevesnim lubjem, ki so ga prepojili s smolo, da je postalo neprepustno.

4) Zgodnji morski promet je bil opravljen z ladjami na vesla ali pa z ladjami z jadri, pri manjših ladjah pogosto kot kombinacija obeh pogonov.

Nekatere ladje so poganjali konji, ki so bili na krovu, ali pa so konji z rečnih bregov vlekli plovilo po reki navzgor.

Najstarejše znane ladje poznamo s slik iz **Egipta** iz obdobja 3000 let pr.n.št., verjetno pa so jih uporabljali že precej prej. To so bila plovila iz lesa, na katerih je bilo okoli 20 veslačev in so lahko prevažala več glav živine ali drugega tovora ustrezne teže.

Za najspretnейše graditelje ladij v starem veku veljajo **Feničani**. Že 2000 let pred našim štetjem so gradili ladje, ki so bile sposobne prevažati večje tovore. Njihove bojne ladje so bile boljše od tistih, ki so jih tedaj gradili Egipčani. Zanašali so se bolj na veter kot na veslače. Pluli so tudi zunaj Sredozemlja vse tja do Britanije (trgovanje s kositrom) in tudi daleč na jug ob zahodni afriški obali.

Grki so imeli na njihovih galejah tudi po 220 mož, večinoma veslačev. Imele so tudi en ali dva jambora, vendar jader med bitkami niso uporabljali.

Rimljani so v dolgem obdobju svoje prevlade v Sredozemlju razvili razne tipe bojnih ladij, njihove trgovske ladje pa so bile še večje (imele so tri jambore s pravokotnimi jadri).

Na severu so **Vikingi** v 7. in 8. stoletju razvili poseben tip vikinške ladje, primerne za plovbo po oceanu (bolj učinkovita jadra, veslači odvisne le pri bojevanju oziroma v brezvetrju). Z njimi so pluli vse do Islandije in Grenlandije.

Približno ob istem času so **Kitajci** razvili zelo učinkovite **džunke**, ki jih uporabljajo še danes, z njimi pa so v 15. stoletju pluli vse do vzhodne Afrike.

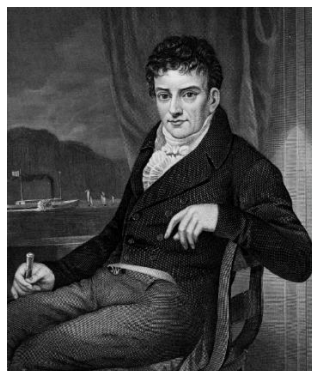
Srednjeveške galeje so vse bolj in bolj izpopolnjevali, oborožili so jih tudi s topovi.

Ob koncu srednjega veka so prednost pred ladjami na vesla vse bolj pridobivale **jadrnice** (kliperji). Galeje so se dalj časa obdržale v Sredozemlju, na Atlantiku so pa prevladale ladje povsem odvisne od vetra.

5) V 19. stoletju so se pojavili prvi **parniki**. Ti so uporabljali parni stroj, ki je poganjal vodno kolo ali propeler za premikanje ladje. Para je bila ustvarjena z uporabo lesa ali premoga.

Parniki na reki Mississippi s pogonskim kolesom so bili iznajdba Roberta Fultona in so jih na veliko uporabljali za rečno in obalno plovbo.

Parnik prvič prečka Atlantik leta 1819, vendar za plovbo po odprtem morju in za bojne namene niso bili primerni.

Leta 1829 je nov način pogona izumil gozdarski inženir Jožef Ressel, Čeh, ki je živel v Sloveniji. Izumil je ladijski vijak.

6) V začetku 20. stoletja so se tudi na ladjah začeli uveljavljati motorji z notranjim izgorevanjem, uveljavili pa so se dizelski motorji.

Nekatere posebne ladje, kot so **podmornice**, uporabljajo za ustvarjanje pare jedrsko energijo.

7) Moderni ladijski prevoz je počasen, ampak je zelo učinkovit pri prevozu velikih količin nepokvarljivega blaga. Prevoz po vodi je bistveno cenejši od prevoza po zraku (med celinami).